

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ НАЛЕЖНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Колесніков Даніїл Олегович

здобувач вищої освіти юридичного факультету
Сумський національний аграрний університет, Україна

Науковий керівник: Нежевело Валентина Вікторівна

ORCID ID: 0000-0003-4596-4818

доктор філософії спеціальності 081 «Право»,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет, Україна

Земля є не просто природним ресурсом, але являється і джерелом життєзабезпечення, продовольства, та інших благ. Тому земельні правовідносини відіграють важливу роль у суспільних відносинах, спрямовуючись на врегулювання порядку володіння, користування та розпорядження земельними ділянками.

Земельні правовідносини в Україні набувають ще більш особливої значущості в умовах повномасштабної війни з росією. Це пов'язано з низкою факторів, зокрема, таким фактором є продовжена не дивлячись на такі суттєві перепони дія земельної реформи.

Дана реформа вже відтворила низку ключових моментів, адже передбачила, та передбачатиме в ряду її впровадження, низку важливих змін, наприклад, скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, запровадження ринку земель, удосконалення системи земельних торгів, тощо. Вивчення, аналіз та якісна апробація всіх процесів розвитку та дії земельних правовідносин дозволить краще зрозуміти наслідки земельної реформи та розробити рекомендації щодо її подальшого вдосконалення.

Як відомо, Україна є одним із світових лідерів з експорту зернових культур. Але війна призвела до порушення ланцюгів постачання та знищення частини врожаю, що є загрозливим становищем для продовольчої безпеки як України, так і світу. Тому, належне дослідження дієвого врегулювання земельних правовідносин може допомогти розробити механізми для стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та забезпечення продовольчої безпеки країни. Після закінчення війни очікується зростання інвестицій у землю [1].

Якісне дослідження земельних правовідносин сприяє і створенню позитивного інвестиційного клімату та залученню інвестицій для розвитку економіки України.

В умовах війни зростає ризик порушення прав власників та користувачів земельних ділянок. Це може бути пов'язано з незаконним захопленням земель, примусовим відчуженням без належної компенсації, порушенням правил земельного кадастру та державної реєстрації прав на землю. Тому ретельне вивчення актуальних проблем в сфері земельних відносин може допомогти розробити механізми для захисту прав власників та користувачів земельних ділянок та запобіганню їх порушенням.

Загалом, на науковому рівні, під поняттям «земельні відносини» В.П. Ситник розуміє суспільні відносини стосовно володіння, користування та розпорядження

землею. Вони також охоплюють в собі і управління в області використання й охорони земельних ресурсів на кожному рівні: державному, регіональному і господарському [2, с. 75]. На думку іншого науковця М.М. Федорова земельні відносини необхідно розглядати як суспільні взаємовідносини щодо володіння, користування землею, розпорядження, а також управління на державному, регіональному, господарському рівнях, а також як засіб виробництва та об'єкт господарської діяльності в сільському господарстві [3, с. 4]. А.І. Колесник вважає, що земельні відносини виникають між членами суспільства з приводу власності й управління земельними ресурсами, а також під час розподілу доходів, одержаних унаслідок їх використання [4, с. 2, 4].

Таким чином, аналіз сукупності різних думок щодо розуміння поняття «земельні відносини» дає змогу зробити висновок, що «земельні відносини» варто визначати як відносини між державою, суспільством, а також бізнесом, які формуються в процесі власності, користування та захисту земельних ресурсів, які мають роль одного з головних засобів виробництва [5].

Загальні особливості земельних правовідносин, які відрізняють їх від інших видів правовідносин полягають у нерозривному зв'язку із землею, де земельні правовідносини завжди пов'язані з конкретними земельними ділянками; обмежений характер надає земельним ресурсам право володіння, користування та розпорядження земельними ділянками; публічно-правовий характер - земельні правовідносини мають публічно-правовий характер, що означає, що держава відіграє важливу роль у їх регулюванні, а також спеціальний характер захисту, згідно яким земельні ділянки підлягають спеціальному захисту з боку держави [6].

Оскільки, земля - це один з основних природних ресурсів, який використовується для виробництва сільськогосподарської продукції, видобутку корисних копалин, розміщення промислових об'єктів, будівництва житла та інфраструктури, то земельні правовідносини забезпечують стійкий розвиток економіки, сприяючи раціональному використанню та охороні земель, відіграють важливу роль у житті суспільства [6].

Доречно зазначити, що після запровадження правового режиму воєнного стану в Україні, земельні правовідносини постали на порядку денному, як чи не одне з головних питань у державі. Тому уряд України змушений був відреагувати на виниклі діяння та внести ряд змін до діючого законодавства, для належного упорядкування земельних відносин під умови сьогодення.

Отже, земельні правовідносини є важливим інститутом правової системи України, які забезпечують раціональне використання земельних ресурсів, захист прав та законних інтересів суб'єктів земельних правовідносин, розвиток економіки та соціальної сфери, а також збереження природного довкілля, що свідчить про їх як загальнонаціональну значущість, так і значущість індивідуального характеру, якісне дослідження яких є вагомим для якісної реалізації в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Іванова О. С. Вплив воєнного стану на земельні правовідносини в Україні // Землю українську: Науковий журнал. - 2023. - № 1. - С. 5-10.
2. Ситник В.П. Трансформація АПК України в ринкові умови: монографія. Київ: ІАЕ, 2002. 518 с.
3. Федоров М.М. Трансформація земельних відносин до ринкових умов: доповідь. Економіка АПК. 2009. № 3. С. 4-18.

4. Колесник І.А. Трансформація земельних відносин в аграрній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК». К., 2002. 14 с.
5. Нежевело В.В., Роговенко О.В., Петрова Н.О., Мироненко А.О., Розвиток земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 1. С. 359-363. Режим доступу: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/07/78_part1.pdf.
6. Петренко О. М. Земельне право України: Навчальний посібник. - К.: Юридичний інститут, 2020. - 320 с.